

УДК 339.13

Пінчук А.С.*кандидат економічних наук, доцент
Миколаївської філії**Київського національного університету культури і мистецтв***Обозна А.О.***кандидат економічних наук, доцент
Миколаївської філії**Київського національного університету культури і мистецтв*

ПЕРСПЕКТИВИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

PROSPECTS AND TRENDS IN FOREIGN TRADE IN THE MYKOLAIV REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто стан розвитку зовнішньої торгівлі у Миколаївській області, перспективи розвитку, проаналізовано їх особливості та надано рекомендації щодо напрямків подальшого розвитку. Наведено рейтинг торговельних партнерів, структуру торгівлі. Обґрунтовано шляхи підвищення ефективності співпраці у торговельній сфері із закордонними партнерами України.

Ключові слова: зовнішня торгівля, послуги, товари, ефективність, розвиток.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены состояние развития внешней торговли в Николаевской области, перспективы развития, проанализированы их особенности и даны рекомендации по направлениям дальнейшего развития. Приведены рейтинг торговых партнеров, структура торговли. Обоснованы пути повышения эффективности сотрудничества в торговой сфере с зарубежными партнерами Украины.

Ключевые слова: внешняя торговля, услуги, товары, эффективность, развитие.

ANNOTATION

The article deals the state of foreign trade in the Mykolaiv region, prospects, analyzed their characteristics and recommendations on areas for further development. An ranking trade partners, the commodity structure of trade. The ways of improving the efficiency of cooperation in the sphere of trade with foreign partners Ukraine.

Keywords: foreign trade, services, products, efficiency and development.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми полягає в тому, що зовнішня торгівля має важливе значення у формуванні тенденцій економічної динаміки України, тому зусилля щодо її регулювання і надалі посідатимуть вагоме місце у системі заходів щодо подолання кризових явищ та посткризового відновлення економіки. Місце експорту в формуванні економічної динаміки є значним, а отже, він має перетворитися на чинник структурної перебудови вже у коротко- та середньостроковій перспективах.

Зовнішня торгівля – це специфічний сектор економіки окремої держави, суб'єктами якого сьогодні є підприємницькі структури, пов'язані з реалізацією товарів (послуг, ідей) на зарубіжних ринках і частини зарубіжного товару на національному ринку. Зовнішня торгівля України є об'єктом національного державного регулювання і пов'язана з торговельним балансом країни. Здійснюється вона на основі

Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Ефективна торгівля має важливе значення для економічного зростання і економічного розвитку країни та каталізатором усієї світової торгівлі та її розвитку. Зовнішньоекономічною діяльністю сьогодні можуть займатися практично всі підприємницькі структури, якщо це не суперечить їх статуту та чинному законодавству. Для її здійснення необхідно мати ліцензію на вивезення товару.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою висвітлення економічної сутності послуг працює сьогодні доволі велика кількість вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких визначними є Ясінська В.М., Корчун .С., Карпенко Ю.В., Мазур М.В. та багато інших. Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Але кожен регіон країни має особливості економічного потенціалу, який в цілому складає економічну систему регіону. Звісно, у кожному регіоні проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі послугами будуть відрізнятися. Тому дослідження саме особливостей регіону зовнішньоекономічної діяльності Миколаївського регіону та їх аналіз є актуальним.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану розвитку зовнішньої торгівлі, виявленні його особливостей у діяльності Миколаївської області та наданні рекомендацій щодо напрямків подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішня торгівля – це один із видів зовнішньоекономічної діяльності – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка має місце як на території нашої держави, так і за її межами і яка зводиться до посередництва між виробниками і споживачами по здійсненню угод купівлі-продажу товарів. Зовнішня торгівля має важливе значення у формуванні тенденцій економічної динаміки України, тому зусилля щодо її регулювання і надалі посідатимуть вагоме місце у системі заходів щодо подолання кризових явищ та посткризового відновлення економіки. Місце експорту в формуванні економічної динаміки є значним, а отже, він має перетворитися на

чинник структурної перебудови вже у коротко- та середньостроковій перспективах. Головним управлінням статистики підведені підсумки діяльності підприємств Миколаївської області у сфері зовнішньої торгівлі товарами за перше півріччя 2015 р. За даними Державної митної служби України, за шість місяців поточного року підприємствами області експортовано товарів на суму 663 млн. дол. США, імпортовано – на 253 млн. дол. США. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі становило 410 млн. дол. США з переважанням експорту товарів над їх імпортом у 2,6 рази. Підприємства області експортували товари до 95 країн світу, серед яких найбільші обсяги припали на Російську Федерацію (36% обласного експорту), Єгипет (9%), Індію (6%), Туреччину та Республіку Корея (по 5%). Користувалися попитом у іноземців продукти рослинного походження, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, механічне та електротехнічне обладнання, готові харчові продукти. Імпортувалися товари із 78 країн світу, головним чином, з Гвінеї (23% обласного імпорту), Російської Федерації (13%), Гайани (11%), Білорусі (9%), США, Китаю та Польщі (по 6%). З-за кордону завозилися мінеральні продукти, механічне та електротехнічне обладнання, готові харчові продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, засоби наземного транспорту, літальні апарати та плавучі засоби, недорогоцінні метали та вироби з них. Реалізація товарів і послуг та їх виробництво невідокремлені один від одного. Головним в торгівлі є те, що повинна відбутися операція купівлі-продажу, яка охоплює діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності (резидентів та нерезидентів), побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на економічній території України, так і за її межами. Миколаївщина посідає четверте місце серед регіонів в експорті та 12-ге – в імпорті за питомою вагою у загальному обсязі зовнішньої торгівлі послугами за Україну. За даними Державної митної служби України, за січень-жовтень 2014 р. обсяги експорту товарів з країнами ЄС склали 164 млн. дол. США, імпорту – 111 млн. дол. США, що, відповідно, на 17% та 31% менше показників аналогічного періоду попереднього року. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі з цими країнами дорівнювало 53 млн. дол. США.

Серед країн ЄС найбільші обсяги товарів експортувалися до Нідерландів (22%), Іспанії (21%), Італії (13%) та Великої Британії (11%). Завозилися товари, головним чином, з Польщі (18%), Німеччини (12%), Великої Британії (11%), Бельгії та Італії (по 10%).

Основу експорту до країн ЄС склали продукти рослинного походження (73%), готові харчові продукти (7%), текстильні матеріали та вироби (6%). Завозились переважно механічне та електротехнічне обладнання (33%), готові харчові продукти (30%), недорогоцінні метали

та вироби з них (8%). Найбільше послуг було надано представникам Швейцарії, Великобританії, Кіпру, Панами та Угорщини, отримано – від представників Великобританії, Угорщини, Російської Федерації, Кіпру та Екваторіальної Гвінеї. Серед експортованих послуг переважали послуги з переробки матеріальних ресурсів, транспортні послуги; послуги з ремонту та технічного обслуговування; ділові послуги. Структуру імпорту визначили ділові послуги; послуги, пов'язані з подорожами; транспортні послуги; роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності.

У I півріччі 2015 р. спостерігалось збільшення експорту послуг до Латвії та Швейцарії при їх зменшенні до Великої Британії та Панами, в імпорті – збільшення з Латвії, Естонії та Панами при зменшенні обсягів послуг з Великої Британії, Угорщини та Російської Федерації. У структурі експорту переважали послуги з переробки матеріальних ресурсів (55,2%), транспортні послуги (39%) та ділові послуги (3,3%), імпорту – ділові послуги (63,4%), послуги, пов'язані з подорожами (22,4%), транспортні послуги (5,5%), послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (3,7%), роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (3,5%). Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку міста на 1 липня п. р. становив 154,2 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення – 314,5 дол. США (в цілому по області – 185,1 дол. США). У січні-червні п. р. в економіку міста іноземними інвесторами вкладено 8,3 млн. дол. США та вилучено 0,3 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). В цілому обсяг іноземного капіталу порівняно з початком 2015 р. зменшився на 3,3% (на 5,3 млн. дол. США). В значній мірі зменшення вартості капіталу відбулось за рахунок негативної курсової різниці валют внесення інвестицій (на 13,2 млн. дол. США). Іноземні інвестиції надійшли з 44 країн світу і найбільші їх обсяги з Кіпру – 92,4 млн. дол. США (59,9% загального обсягу), Швейцарії – 14,6 млн. дол. США (9,5%), Нідерландів – 12,4 млн. дол. США (8,1%) та Бельгії – 10,6 млн. дол. США (6,8%).

Значний обсяг іноземного капіталу зосереджений на підприємствах складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту – 76,6 млн. дол. США (49,7% загального обсягу прямих інвестицій). На підприємствах промисловості акумульовано 31,2 млн. дол. США іноземних інвестицій (20,2%), у т. ч. з виробництва харчових продуктів – 13,2 млн. дол. США, з ремонту і монтажу машин і устаткування – 9 млн. дол. США, з будування суден і човнів – 2,5 млн. дол. США, з виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування – 2,4 млн. дол. США. У підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном, внесено 31,3 млн. дол. США капіталу нерези-

дентів (20,3%); з тимчасового розміщення й організації харчування – 6,4 млн. дол. США (4,2%); оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 3,8 млн. дол. США (2,5%); професійної, наукової та технічної діяльності – 1,3 млн. дол. США (0,9%); з діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 1,2 млн. дол. США (0,8%); будівництва – 1 млн. дол. США (0,7%); сільського, лісового, рибного господарства – 0,8 млн. дол. США (0,5%). Незначні за обсягами іноземні інвестиції (акціонерний капітал) вкладені у підприємства інформації та телекомунікації; фінансової та страхової діяльності; мистецтва, спорту, розваги та відпочинку; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; з надання інших видів послуг (0,6 млн. дол. США, або 0,2%). Заборгованість підприємств міста за кредитами та позиками, торговими кредитами та іншими зобов'язаннями (борговими інструментами) перед прямими іноземними інвесторами на 1 липня п. р. становила 36,4 млн. дол. США. Найбільші обсяги зобов'язань за борговими інструментами сформовані перед прямими інвесторами з Нідерландів – 27,3 млн. дол. США (74,8%) та Кіпру – 5,6 млн. дол. США (15,4%). Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу та боргових інструментів) на 1 липня п. р. становив 190,6 млн. дол. США. Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з міста, внесених в економіку інших країн світу з початку інвестування, на 1 липня п. р. склав 0,8 млн. дол. США, 36,1% з нього спрямовано в економіку країн ЄС. Понад половини капіталу внесено резидентами переробної промисловості.

Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощення експорту країни на світовому ринку, його збільшення, чи збереження питомої ваги у світовій торгівлі, є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої країни. Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України в цілому та Миколаївської області зокрема зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливе лише за умови формування в країні та області стійкої, відкритої до зовнішнього світу господарської системи, яка створить сприятливі умови для здійснення експортної діяльності підприємств і організацій України та Миколаївської області.

На сьогодні Миколаївщина є досить активним учасником у міжнародній торгівлі. Вигідне її географічне розташування, існуючий виробничий та зовнішньоекономічний досвід праці, різноманітні форми власності сприяють розвитку експортного потенціалу регіону, а також об'єктивні можливості для інтеграції у світове господарство.

Отже, для Миколаївської області важливим є не просто нарощування присутності на зовнішніх ринках, а оптимізація структури експорту, поліпшення якості, підвищення еко-

номічної та технологічної ефективності експортного виробництва.

Основними інструментами підтримки експорту з території Миколаївської області на сучасному етапі є:

- стимулювання виробництва експортної продукції;
- сприяння модернізації та технічному переозброєнню експорто-орієнтованих виробничих потужностей;
- оптимізація національного правового та нормативно-інституційного режиму здійснення експортних операцій;
- удосконалення механізму фінансування та кредитування виробництв, які здійснюють експорт;
- налагодження ефективної системи страхування експортних операцій;
- забезпечення отримання сертифікатів на продукцію вітчизняного виробництва, відповідності метрологічного та стандартизаційного оформлення вітчизняної продукції вимогам західних ринків;
- стимулювання інвестиційної діяльності як національних, так і іноземних фізичних та юридичних осіб в експортоорієнтованому секторі економіки за допомогою податкових, усього широкого спектра фінансових та організаційних механізмів;
- вироблення системи національних пріоритетів у міжнародній торгівлі та їх практична імплементація засобами державного регулювання.

Висновки. Українська економіка зараз перебуває на стадії становлення не тільки внутрішньотериторіально, але це стосується й зовнішнього аспекту відносин підприємств Миколаївської області із своїми потенційними та наявними зарубіжними партнерами. Перші кроки були зроблені в напрямку укріплення та зміцнення позицій нашої держави на міжнародній арені, але є ще багато неточностей, невідповідностей, зокрема в українському законодавстві, які потребують нагального перегляду та вирішення. Це стосується як членства України в СОТ, так і розвитку партнерських відносин з іншими економічними інтеграційними об'єднаннями в світі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зовнішня торгівля: виклики і перспективи: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / За ред. Ю.Г. Рубана – К.: НІСД, 2011. – С. 55–572.
2. Дворник О.А. Міжнародна торгівля послугами: тенденції та перспективи розвитку / О.А. Дворник // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2010. – № 3. – С. 40–443.
3. Курищук В. Державна фінансова підтримка експортної діяльності в Україні / В. Курищук // Економіст. – 2012. – № 6. – С. 39–41.
4. Матвеева В. Деякі аспекти зовнішньої торгівлі України в контексті євроінтеграції / В. Матвеева // Журнал європейської економіки. – 2011. – Т. 6. – № 3. – С. 280–293.
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.